

Stýblo, Ladislav

Všichni středoškoláci chtějí být divadelními vědci!

Theatralia. 2026, vol. 29, iss. 1, Supplementum, pp. 129-132

ISBN 978-80-280-0843-7 (print); ISBN 978-80-280-0844-4 (online ; pdf)
ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/TY2026-S-32>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.83939>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 16. 04. 2026

Version: 20260410

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Všichni středoškoláci chtějí být divadelními vědci!

Ladislav Stýblo

Tuhle větu paní Havlíčková pronesla se smíchem a směsicí překvapení po jednom dni otevřených dveří na divadelní vědě. Tehdy – bylo to ještě na starém působišti v budově Arna Nováka – skutečně prostorami „naší“ katedry proudily nečekaně početné davy zájemců o studium „divnovědy“, jak jsme náš obor s nadsázkou (ale myslím, že celkem trefně) přezdívali my studenti. Radostný údiv, kolik zájemců o divadlo a studium jeho dějin a teorie existuje, spojený s povědomím o úskalích, které studium a absolvování tohoto oboru znamená, a tuhle větu pronesenou korektní češtinou, ale se silným jihomoravským akcentem, si vybavím pokaždé, když si na paní Havlíčkovou vzpomenu. Tahle „miniatura“, ve které paní Havlíčková pouhými několika slovy vyjádřila svoji oddanost oboru, lidskou prostotu a schopnost trefně a vtipně pojmenovat absurdní realitu, mi ji připomíná asi nejvíce.

Moje první setkání s paní Havlíčkovou ale proběhlo trochu jak z divadelní frašky. Pracoval jsem tehdy, a už je to skoro plné čtvrtstoletí, na plný úvazek u McDonald's na Václavském náměstí v Praze, kde bylo mým úkolem kromě jiného čištění toalet. Onoho „osudného“ dne jsem se po směně na mnou vyčíděných toaletách převlékl do obleku a jel na ústní zkoušky do Brna na divadelní vědu, kde seděla v komisi paní Havlíčková s paní Stehlíkovou. Tenkrát jsem byl ochotný udělat skoro cokoli, abych mohl divadlo studovat a věnovat se mu na profesionální úrovni. Moje písemné přijímací testy ale bohužel nedopadly nijak skvěle, takže jsem očekával jednoznačný debakl (studoval jsem předtím elektrotechniku na střední a poté krátce i na vysoké škole, a i když bylo divadlo mým velkým, a tehdy už i hlavním zájmem, a věnoval jsem se mu intenzívně na amatérské úrovni, znalosti studentů humanitních škol jsem opravdu neměl). Během přijímacího pohovoru jsem na mnoho otázek odpovídal, že se omlouvám, ale odpověď nevím. Když už to ale vypadalo, že je rozhodnuto a já čekal, až mě paní profesorky vyprovodí ze dveří, zeptala se mě paní Stehlíková, jestli jsem odevzdanou práci (rozbor Havlovy hry *Zahradní slavnost*, který byl součástí přijímacích zkoušek) psal sám. Popravdě jsem řekl, že ano. Obě dámy se mě chvíli dotazovaly na to, co jsem ve své práci uvedl, pak se na sebe významně podívaly a paní Stehlíková poté řekla, že ta práce je dobrá, ale že kdyby mě náhodou vzali, že bych se musel opravdu hodně učit,

abych dohnal ty příšerné vědomostní mezery. Paní Havlíčková dodala, že bych musel opravdu hodně číst, ale opravdu hodně. Oboje jsem slíbil. Obě paní profesorky se na sebe opět podívaly a paní Havlíčková vše zakončila otázkou, jestli bych chtěl kolejí. Tehdejší doba našťestí pro mě a mně podobné umožňovala přijímat studenty i na základě zájmu o obor a talentu, nikoliv pouze podle bodů za snadno „měřitelné“ znalosti... Cestou do Prahy mi někde u Havlíčkova Brodu došlo, že mě zřejmě na divadelní vědu do Brna vezmou. Navždycky budu oběma dámám, paní Havlíčkové a Stehlíkové, vděčný a zavázaný, že poznaly, čím je pro mě divadlo, a že mi daly šanci se mu profesně věnovat. Chtěl bych věřit, že jsem je nezklamal.

Pamatuji si paní Havlíčkovou hlavně jako člověka, který víc než na vnější zdání dbal na podstatu a který měl víru v lidi a neomylně rozpoznal jejich potenciál. V lidech se mylila jen málokdy, alespoň jak jsem měl možnost poznat. Uměla přitom být i velmi přísná a ostrá, když to bylo potřeba. Vzpomínám si například, jak mi nekompromisně rozcupovala na semináři, kde jsme se učili psát divadelní kritiky, můj pokus zhodnotit antický text s tím, že sice docela hezky zpracovávám historii peloponéských válek, ale že o hře jako takové tam nemám prakticky nic. Nebo jak mi poté, kdy jsem jiný svůj pokus o kritické zpracování hry zakončil hloupou větou, že podrobněji by ji měl zhodnotit někdo povolanejší, řekla, že jestli tohle ještě někdy napíšu, tak bych měl studium divadelní vědy opustit, protože tam studuji právě proto, že jsem onen „povolaný“ – a že pokud to tak nevnímám, nejsem na svém místě. V takových chvílích se paní Havlíčková měnila jako mávnutím kouzelného proutku z laskavé, chápaté a vstřícné pedagožky v opravdu nemilosrdnou bojovnici proti lenosti, pohodlnosti, zbabělosti a lajdáctví. Podobné proměny nastávaly i před zkouškami, zvláště před státnicemi, kdy se z pedagožky, které jsme mezi sebou láskyplně říkali „máma divadelní vědy“, stávala nekompromisní zkoušející. Zatímco nám den před státnicemi dodávala odvalu, když nás viděla zhroucené a vystresované na chodbě školy, u zkoušek a státnic u ní opravdu nebylo jednoduché obstát. Někoho to mohlo zmást, protože přednášky paní Havlíčkové, alespoň pro mě, patřily po celé roky mezi nejpříjemnější a nejinspirativnější ze všech – byly plné informací a historických pramenů, ale také historek nejrůznějšího druhu i úvah o divadle a jeho podobách. Rád vzpomínám, jak učebny během přednášek paní Havlíčkové přímo burácely smíchem a pak se – jakoby stříhem – opět vracely k seriózním informacím z dějin českého nebo světového divadla. Paní Havlíčková měla dějiny divadla opravdu ráda a dokázala při jejich výkladu přinést i zajímavý a celistvý kontext. Vykládala dějiny divadla na podkladě „velkých dějin“ a přiváděla nás tak k teatrologii jako k plnohodnotné historické disciplíně, která specifickými nástroji zkoumá historii, společnost i „dějiny lidství“. Její přednášky o čase a prostoru v dramatu mi pak ukázaly zcela nový prostor myšlení o divadle a daly mi neselhávající nástroj, díky kterému je možné na vyšší úrovni porozumět složitěji vystaveným dramatům a najít k nim interpretační klíč.

Myslím, že v letech, kdy jsem měl možnost studovat divadelní vědu na Masarykově univerzitě, byl zde tento obor (zejména pod vedením jednoho z nejlepších a nejvlivnějších českých teatrologů a dramaturgů, profesora Srby) opravdu ve skvělé kondici. Učili nás tehdy vynikající pedagogové, kteří nejen perfektně ovládali svoje obory a mnohé

ho v nich dosáhli, kteří ale zároveň byli v pravém slova smyslu lidští a nadání předávat informace a inspiraci svým studentům. Paní Havlíčková patřila mezi ty pedagogy, u kterých bylo očividné, že studentům opravdu rozumí. Měla také ráda „studentský živel“ a snažila se vždy pomoci těm, kteří to potřebovali – bez náznaku jakékoliv nadřazenosti nebo despektu, které někdy vztah mezi starším pedagogem a studentem provázejí.

Studentů divadelní vědy v Brně tenkrát před pětadvaceti lety bylo poměrně málo, ale naši pedagogové s námi cíleně budovali po vzoru středověkých „univerzitních učení“ jakousi vědeckou komunitu, která opravdu společně hledala, bádala, diskutovala, pracovala a vzdělávala se. Prostředí to bylo přátelské a nekonfliktní, nebylo v něm ale vždycky jednoduché udržet krok s ostatními: vyžadovalo to o věcech a tématech přemýšlet daleko nad rámec reprodukování běžných informací a znalostí – tedy opravdu do hloubky a v širokém kontextu. Jak říkávala paní Havlíčková a další pedagogové: to, co je v knihách (bylo to v dobách, kdy internet neposkytoval zdaleka takové množství informací jako dnes), je snadno dostupné de facto každému – opravdu podstatné je ale to, co dovedeme z těchto informací vytvořit nad jejich rámec, jak je dovedeme spojit, využít, kam se díky nim dokážeme dostat. Učili jsme se tehdy přemýšlet o divadle v celé jeho šíři, neortodoxně a svobodně, a to včetně praxe, kdy jsme mohli využít univerzitní divadelní projekt k našim divadelním pokusům. Myslím, že nejsem sám, kdo ze studií divadelní vědy v Brně na přelomu devadesátých a nultých let čerpá nejen znalosti, ale hlavně způsob, jak s nimi pracuje a jak uvažuje o divadle, úloze umění, o světě. Nepřestávám obdivovat své pedagogy za to, že jejich přístup k divadlu, umění a jeho roli ve společnosti se ukazuje i dnes platný – asi nejlépe to dokazuje počet jejich studentů, kteří se dnes úspěšně věnují výzkumu divadla a umění, praktickému divadlu a dalším uměleckým disciplínám.

Vzpomínám si ještě na dva silné zážitky, které snad stojí za to v souvislosti s paní Havlíčkovou zmínit. Ten první se váže k její schopnosti zařídit (a vyřídit) všechny možné praktické záležitosti spojené s chodem katedry, což často vykonávala s razancí a energičností moravské venkovanky (což bylo v přímém kontrastu s jejím vzděláním, vyjadřováním i celkovou důstojností). Naprosto se tím vymykala z obecné představy o „nepraktickém vzdělanci“. Když jsem byl v prvním ročníku, probíhal na naší katedře rozsáhlý cyklus projekce filmových zpracování Shakespearových her. Tenkrát se do starého kinosálu na fakultě vozil ještě klasický film v cívkách, což při delce filmových zpracování Shakespeara většinou znamenalo 4 těžké boxy s filmovými pásy. Boxy s pásy se musely vyzvednout ve skladu na hlavním vlakovém nádraží a dovézt do budovy na ulici Arne Nováka. A to byl můj úkol, ke kterému jsem se dobrovolně přihlásil jako k „brigádě“. Brzy bylo jasné, že moje metoda, se kterou jsem po částech vozil cívky na dvakrát tramvají, nebude nejefektivnější. Když paní Havlíčková viděla, jak se s těžkými boxy morduju, vymyslela plán na zlepšení. Zašla se mnou do Moravského zemského muzea, kde tehdy pracovala v divadelním oddělení, a tam mi „tajně“ vypůjčila starou bytelnou káru. Efektivita přepravy filmových pásů se tím znásobila. Paní Havlíčková na to tehdy suše poznamenala, že bez divadelního oddělení Moravského zemského muzea by divadelní věda vůbec nemohla existovat. Asi to byla pravda,

protože postupem času jsme tam měli spoustu přednášek a tamní atmosféra, kde nám paní Havlíčková přednášela o dějinách brněnského divadla v teplé vestě z králíčí kůže (divadelní oddělení sídlilo v poněkud chladné budově na Zelném rynku), byla bezmála pohádkově jímavá.

Druhá vzpomínka se váže ke schopnosti paní Havlíčkové rozpoznat to, kdo kým je a kde je jeho potenciál. Jako student jsem se snažil věnovat praktickému divadlu: spolu s dalšími kolegy z divadelní vědy i dalších oborů a škol jsme několik let tvořili Divadlo Čára, které se snažilo o stálý divadelní provoz a vyplňovalo prostor mezi profesionálními a amatérskými divadly v Brně. Myslím, že jeden čas se nám dařilo vytvářet zajímavá představení, která se těšila slušnému zájmu publika i odborné veřejnosti. Paní Havlíčková naše snažení zpovzdálí sledovala, myslím, že nás tiše podporovala a byla k nám také občas kritická. Nejvíc si ale pamatuju to, co mi řekla na sklonku mého studia, kdy jsem už usiloval o práci v profesionálním divadle jako dramaturg: „Vy se stejně jednou vrátíte k divadelním dějinám a teorii, ve vás to prostě je. I když teď tak zřetelně směřujete k divadelní praxi, uvidíte, že vám dějiny a teorie budou scházet.“ Tehdy jsem tomu vůbec nerozuměl, protože mým cílem a snem bylo pracovat v profesionálním divadle jako dramaturg, což se mi nakonec splnilo. Ale později jsem si často na tuhle prorockou větu vzpomněl. Je totiž pravda, že mi při praktické dramaturgické práci svět teatrologie, divadelního výzkumu, prostředí školy a studia občas opravdu chybí. Paní Havlíčková tehdy věděla víc, než jsem tušil – možná i proto, že sama zřejmě rozpor mezi činností v praktickém divadle a jeho studiem řešila a znala úskalí a přednosti obojího.

Paní Havlíčková patřila společně s profesorkou Stehlíkovou a profesorem Srbou k silnému trojlístku mých hlavních učitelů divadla – učitelů, kterým vděčím opravdu za mnohé. Všichni tři už z tohoto světa odešli, což mě pokaždé velmi zasáhlo. Doufám ale, že jestli je v nebi nějaká „divnověda“, že nám tam, svým bývalým studentům, drží místo...

Toto dílo lze užívat v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.